

Notitie inzake beoordeling het (concept) tussenrapport van Panteia d.d 25 februari 2015.

Door : Jan Horyon
Datum : 22 maart 2015
Revisie : 0

Achtergrondinformatie, zoals deze letterlijk is overgenomen uit het Panteia rapport.

Inleiding:

In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Directie Gezond en Veilig Werken, heeft Panteia een onderzoek uitgevoerd inzake Monitor Asbestsaneringskosten (MASK).

Aanleiding voor de ontwikkeling van een monitor:

Het verwijderen van asbest is aan strenge regels gebonden. Deze regels zijn gesteld in verband met het gevaar van asbest voor de gezondheid. Veilig saneren is van belang om te zorgen dat er in de toekomst door de huidige blootstelling zo weinig mogelijk nieuwe asbestslachtoffers zullen zijn. Het voldoen aan deze strenge regels kost geld. Dit betekent dat het financieel voordeel kan opleveren om niet volgens de regels te saneren. Om dit te voorkomen richt de Inspectie SZW zich sterk op het tegengaan van illegale asbestverwijdering. Het onveilig verwijderen van asbest levert niet alleen gevaar op voor werknemers van een sloop- of klusbedrijf, maar bijvoorbeeld ook voor bewoners en burens. Daarom kan een inspecteur het werk onmiddellijk stilleggen. Per januari 2013 zijn de boetes verder gestegen; de afgelopen jaren waren ze al meer dan verdubbeld.

Het beperkt houden van de kosten van asbestsanering tot die kosten die ook echt bijdragen aan een hoger beschermingsniveau, is een algemeen en maatschappelijk belang (betaalbaar houden van woningrenovatie, etc). Maar het dient ook een veiligheidsbelang: onnodig hoge kosten zijn een belemmering voor het draagvlak voor strenge asbestregulering. En ze kunnen ertoe leiden dat meer werkzaamheden illegaal uitgevoerd zullen worden.

Opdracht:

De dreiging van een vlucht in de illegaliteit bij te hoge kosten van asbestsanering en de verschillende invloeden op de kosten als gevolg van recent gevoerd, of binnenkort te voeren beleid, zijn voor SZW aanleiding de ontwikkeling van de kosten van asbestsanering de komende jaren te willen monitoren.

Medio oktober 2014 heeft Panteia van het Ministerie van SZW, Directie Gezond en Veilig Werken de opdracht gekregen om een monitor te ontwikkelen om de kosten van asbestsanering te meten en in de tijd te kunnen volgen. Panteia maakt voor inhoudelijke expertise op het terrein van asbest en asbestsaneringen gebruik van de diensten van Oesterbaai Survey & Consultancy.

Hoe zijn de casussen geselecteerd?

De casussen zijn geselecteerd door Oesterbaai Survey & Consultancy en Panteia aan de hand van (veel) in de praktijk voorkomende saneringen. Daarnaast zijn interviews gehouden met enkele grote opdrachtgevers van meer specifieke saneringen (zoals bij industriële bedrijven) en is rekening gehouden met bijzondere situaties bij opdrachtgevers als woningcorporaties en het Rijksvastgoedbedrijf.

De tarieven zijn verkregen uit recente offertes en prijsopgaven van inventarisatiebureaus, aannemers en laboratoria, die door de geïnterviewde opdrachtgevers beschikbaar zijn gesteld.

Algemene bevindingen op basis van een quickscan op het Panteia rapport.

Gezien de grondslag waarvoor het rapport bedoeld is alsmede de enorme belangen welke samenhangen met de conclusies uit het rapport is de door mij geconstateerde kwaliteit '**beschamend**' te noemen! Het is bijzonder en bijna niet voor te stellen dat 'professionals' uit de branche hun naam zouden willen verbinden aan deze kwaliteit van rapporteren!

Het rapport kenmerkt zich door uitgebreide algemene beschrijvingen (die soms herhaaldelijk voorkomen) alsmede dat er sprake is van weinig tot geen enkele diepgang (zie ook hierna mijn opmerkingen). Met andere woorden de invulling van het rapport is zeer beperkt en laat kwalitatief zeer veel te wensen over. In het rapport staat vermeld dat er ook gebruik is gemaakt van de adviezen van Oesterbaai Survey & Consultancy. Ik vraag mij af, gezien de kwaliteit van het rapport, zichtbare tekortkomingen, alsmede de diepgang, breedte en elke doordachtzaamheid ontbreekt, wat de kwaliteit van (alle) betrokkenen hierin is geweest.

Helaas voorziet het rapport (nog) niet in de kosten met betrekking tot het inzichtelijk maken wat de gevolgen zullen zijn bij hoog risicosaneringen zoals deze per 1 juli 2015 van kracht zullen zijn. De vraag is of dit een bewuste keuze is?.

Alleen al de kosten voor eindmetingen zullen, zoals ook uit de verstrekte sheets blijkt, met minimaal factor 3,6 stijgen.

De kwalitatieve samenstelling van het rapport doet afbreuk aan de betrouwbaarheid van het rapport. Gezien de slechte kwalitatieve onderbouwingen (aangeleverde sheets) zal ik me beperken tot een 4-tal willekeurige casussen (risicoklasse 1, risicoklasse 2 openlucht, risicoklasse 2 containment en risicoklasse 3 containment). Echter dezelfde lijn kan volledig doorgevoerd worden op **alle** overige casussen. Indien gewenst zal ik, op verzoek, met alle genoegen alle casussen persoonlijk nader toelichten.

Bevindingen op de onderbouwingen van casussen in de sheets:

Casus 1 (saneren van 3 m² kast met daarin beplating risicoklasse 1):

1. Kosten voor een asbestinventarisatierapport is gewaardeerd op € 0,--. Dit terwijl er altijd een asbestinventarisatierapport aan ten grondslag dient te liggen;
2. Werkplan sloopmelding is gewaardeerd op € 0,--. Dit terwijl alle asbestwerkzaamheden gemeld dienen te worden aan Inspectie-SZW en het bevoegd gezag. Risicoklasse 1 werkzaamheden zijn enkel vrijgesteld van certificatieplicht.
3. Wellicht is het zinvol om de (directe) omgeving middels een stofzuiger (voorzien van een Hepa-filter) schoon te maken. Hiervoor zijn geen kosten opgenomen.
4. Er is een uitsplitsing gemaakt van benodigde materialen waarbij er opgemerkt dient te worden dat er geen tape is verbruikt!
5. Indien er breuk plaats mocht vinden dient er een deco-unit bedrijfsklaar opgesteld te worden (ook bij een risicoklasse 1). Is hierin voorzien? Is er over nagedacht, gezien er rekening is gehouden met volgelaatsmaskers, hoe betrokken werknemers hun maskers schoonmaken?
6. Doortellingen kloppen niet (folie 20 x 1 is 25; filter a.l. 2 x 8 = 15 etc. etc. etc.)
7. Afval is > dan 50 kg en dient derhalve door een VIHB geregistreerd transporteur te geschieden, heeft dit nog invloed op de kosten?

Casus 5 (saneren van 200 m² golfplaten dak in een openlucht risicoklasse 2):

1. Kosten voor een asbestinventarisatierapport is gewaardeerd op € 0,--. Dit terwijl er altijd een asbestinventarisatierapport aan ten grondslag dient te liggen;
2. Kosten (6 uur á € 95,-- = € 570,--) voor opstellen van werkplan en sloopmelding voor saneren van golfplaten zijn vrij fors te noemen.
3. De verhouding in uren tussen saneerders-uren en DTA-uren staan niet in verhouding tot elkaar.
4. Kosten (omgerekend € 18,33 per m²) staan niet in verhouding tot markt conforme prijzen. Indien dit wel het geval is zijn dan deze prijzen in lijn met het verwachtingspatroon met betrekking tot de sanering inzake het verbod op daken per 2024! Hier schijnen prijzen rond ± € 5,-- per m² (verschil van ± € 13,-- en verre van realistisch) geen uitzondering te zijn.

Casus 8 (saneren van 18 m¹ kit (> 60% amosiet) licht beschadigd containment risicoklasse 2):

1. Kosten voor een asbestinventarisatierapport is gewaardeerd op € 0,--. Dit terwijl er altijd een asbestinventarisatierapport aan ten grondslag dient te liggen;
2. Kosten voor het opstellen van een werkplan en sloopmelding zijn op € 0,-- gewaardeerd.
3. Uren van een saneerder 8½ uur en DTA 8½ uur terwijl werkzaamheden volgens bezetting machines 1½ dag duren (men dient er ook rekening mee te houden dat een vrijgave (totaal) minimaal 2½ uur in beslag zal nemen);
4. Er zijn geen kosten opgenomen voor steiger / trappen terwijl dit wel vermeld staat bij beschrijving en opmerkingen sanering;
5. Stroomvoorzieningen, haspels e.d worden **niet** berekend;
6. 6 filters staan niet in verhouding tot het aantal uren (bij ieder kledingset een nieuwe filter!);
7. Voor de stortkosten is € 1,-- berekend (niet realistisch);

Casus 13 (saneren van 1½ m² zwaar beschadigde beplating en reinigen van 22 m² besmetting in ruimte containment risicoklasse 3):

1. Kosten voor een asbestinventarisatierapport is gewaardeerd op € 0,--. Dit terwijl er altijd een asbestinventarisatierapport aan ten grondslag dient te liggen;
2. Kosten voor het opstellen van een werkplan en sloopmelding zijn op € 0,-- gewaardeerd.
3. Voor het geadviseerde NEN 2991 onderzoek zijn geen kosten opgenomen;
4. Kosten arbeid (7,25 uur DTA en 7,25 DAV totaal € 580,--) lijkt mij in deze (risicovolle) case extreem laag (duur vrijgave is minimaal (totaal) al 2½ uur);
5. Er zijn geen kosten opgenomen voor steiger / trappen terwijl het volledige containment gereinigd dient te worden (dus ook op hoogte);
6. Ademluchtcompressor (onafhankelijke ademlucht is bij risicoklasse 3 verplicht) is **niet** berekend;
7. Stroomvoorzieningen, haspels evt. aggregaat worden **niet** berekend;
8. 6 filters staan niet in verhouding tot het aantal uren (bij ieder kledingset een nieuwe filter!)
9. Filters inzake odm komen nergens in de onderbouwing terug;
10. Analysekosten zijn voor een risicoklasse 2 (€ 350,--) berekend! De NEN 2990 maakt geen onderscheid in een risicoklasse 3 laag risico en een risicoklasse 3 hoog risico. Het rekenmodel voorziet hier in wel. Met een extreem verschil in kosten € 545,-- vs € 1.950,-- (verschil van factor 3,6). De omschrijving is nagenoeg hetzelfde het enige verschil is 2 km!
11. Voor de stortkosten is € 1,-- berekend (niet realistisch);

Bevindingen op het rapport (Panteia 25 februari 2015):

1) Paragraaf 2.1;

- a. Pagina 7: 1^e alinea derde punt: **risicoklasse waarin een project valt**; er kunnen meerdere risicoklassen in 1 project van toepassing zijn.
- b. Pagina 7: **Hoe zijn de casussen geselecteerd**, 2^e alinea derde punt (**„met uitzondering van de klasse ‘hoog risicosanering’**):
 Waarom zijn de hoog risicosaneringen uitgesloten. Hier zal waarschijnlijk een groot pijnpunt ontstaan. Zie ook de door mij geschreven notitie, inclusief bijlagen, van 1 april 2014 revisie 2.

2) Paragraaf 2.2;

- a. Pagina 8: **welke typen asbestsaneringen zijn vertegenwoordigd in de casussen**:
 Niet alle omschreven typen asbestsaneringen zijn in de casussen (verkregen sheets) deugdelijk uitgewerkt. Hierdoor wordt de indruk wordt gewekt dat er sprake is van een veelzijdigheid aan voorkomende toepassingen.
- b. Tevens merk ik op dat de casussen die zijn opgenomen in voorbeeld 3 vrijwel niet in dit overzicht voorkomen. Het rapport is daarmee niet consistent qua inhoud en opbouw.
- c. Pagina 9: **welke kosten worden in beeld gebracht via de monitor asbestsaneringskosten**:
 Zoals blijkt uit de beoordeling van de sheets, zie bovenstaande bevindingen op onderbouwingen van casussen in sheets, zijn deze zijn verre van compleet en voorzien totaal niet in een realistisch beeld.
- d. Pagina 9: 1^e alinea 3^e punt: **controle en eindmeting**;
 De kosten voor controle en eindmeting kan opgebouwd worden uit visuele inspectie alsmede in de kosten voor analyse (PLM of SEM). Juist door deze uitbreiding wordt de impact van een eventuele kostenverhoging inzichtelijk.
- e. Pagina 9: **welke kosten worden in beeld gebracht via de monitor asbestsaneringskosten**:
 Helaas worden indirecte kosten buitenbeschouwing gelaten.
 Gezien er toch al contact is met opdrachtgevend Nederland (*zoals omschreven in het rapport: ....zijn interviews gehouden met enkele grote opdrachtgevers van meer specifieke saneringen (zoals bij industriële bedrijven) en is rekening gehouden met bijzondere situaties bij opdrachtgevers als woningcorporaties en het Rijksvastgoedbedrijf*), lijkt het mij zinvol om opdrachtgevers nauwer te betrekken. Hierdoor kan er ook een ‘realistisch’ beeld gevormd worden met betrekking tot de indirecte kosten. Opdrachtgevers dienen tijdig te budgetteren en te bepalen of zij overgaan tot saneren of niet (er is tenslotte geen saneringsplicht in Nederland). Omdat zij betrokken worden zal dit ook een positieve invloed hebben op de bewustwording.
- f. De gebruikte term “asbestvrijverklaring” (komt meerdere malen voor) is onjuist en dient vrijgavedocument te zijn.

3) Paragraaf 2.3;

- a. **Ontwikkelingen met mogelijke gevolgen voor saneringskosten**:
 Mede door de omschreven punten in dit paragraafnummer is een zeer zuivere benadering, onderbouwing alsmede rapportage van essentieel belang. Uiteindelijk zal deze rapportage dienen als grondslag voor al deze essentiële onderdelen waar vervolgens weer gevolgen en kosten aan gekoppeld zullen gaan worden. Helaas is mijn conclusie dat dit (concept) rapport, tot op heden, niet de juiste grondslag zal bieden om aan dit criterium te voldoen.
- b. **Grenswaarden verlaging per 1 juli 2014**:
 Zoals ook blijkt uit de kwalitatieve bevindingen op het rapport: **“bronmaatregelen en emissiereductie- verslaglegging van de in dit kader van de Ascet-werkgroep bronmaatregelen uitgevoerde werkzaamheden”** met als projectnummer 060.09494 / 060.13685 d.d. 10 maart 2015, lijkt de branche nog niet in staat te zijn om aan de in dit paragraaf omschreven toepassingen duidelijk in kaart te brengen.

- c. **Pagina 10 3^e alinea 1^e punt:** De impact van invoering van de lagere grenswaarden voor chrysotiel per 01-07-2014 kan denk ik, in eerste instantie, vrij makkelijk inzichtelijk worden gemaakt via de raamovereenkomsten die vele woningcorporaties hebben afgesloten met SC-530 bedrijven. Uit de praktijk blijkt namelijk dat er juist geen sprake is van enige vorm van bijstelling van het prijsniveau voor de veelvoorkomende toepassingen en de financiële impact van de verlaging van deze grenswaarden op chrysotiel nihil is.
- d. **Pagina 11;**
 De saneringshandelingen die verschoven zijn is uitgebreider en sluit niet aan op de lijst die op de website van Ascert is gepubliceerd.

4) Paragraaf 3;

- a. Nadere bestudering van hoofdstuk 3 leert dat veel toepassingen herhaaldelijk voorkomen als casus (dus niet uniek zijn) en dat juist veel toepassingen die nog veelvuldig voorkomen in bebouwde omgeving niet aan de orde komen. Vraag is waarom hiervoor gekozen is en of herhaling van gelijkwaardige casussen een positieve invloed heeft op de algehele kwaliteit van het Panteia rapport.
- b. **Tabel 1:**
Casus 2, 3 en 4 zijn identiek aan elkaar;
Casus 5: hiervoor is het relevant om op te nemen of er sprake is van isolatie, riet (o.i.d.) aan de onderzijde van de dakplaten. Dit werkt kostenverhogend.
Casus 10: de formulering is onzorgvuldig. Het betreft het verwijderen van asbesthoudend vloerzeil. Wat relevant is voor deze toepassing is de onderlaag (verlijmd op cementdekvloer, betonvloer, hardboard of houten vloerdelen met grof en messing). Of zijn enkel de randen verlijmd. Juist de onderlaag zal hier bepalend zijn voor het prijsniveau van de sanering en eindcontrole.
- c. Wat ontbreekt aan veelvoorkomende toepassingen in de bebouwde omgeving is het volgende (zie aandachtstreepjes en fragment van veel voorkomende toepassingen die als casus kunnen dienen):

- kruipruimten (verontreinigingen);
- koord als doorvoer bij CV leidingen (gestapelde woningen)
- asbesthoudend dakbeschoot

Asbest vloerzeil NIET verlijmd (op board of zand/cementvloer)	1 tot 4	m ²	2	
Asbest vloerzeil NIET verlijmd (op board of zand/cementvloer)	4 tot 9	m ²	2	
Asbest vloerzeil verlijmd op zand/cement	1 tot 4	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbest vloerzeil verlijmd op zand/cement	4 tot 9	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbest vloerzeil verlijmd op board	1 tot 4	m ²	2	
Asbest vloerzeil verlijmd op board	4 tot 9	m ²	2	
Asbesthoudende bitumen lijmlaag op zand/cement	1 tot 4	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbesthoudende bitumen lijmlaag op zand/cement	4 tot 9	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbesthoudende bitumen lijmlaag op zand/cement inclusief colovinglte	1 tot 4	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbesthoudende bitumen lijmlaag op zand/cement inclusief colovinglte	4 tot 9	m ²	2	Freeswerk met diamant
Asbest standleiding, 1 locatie	tot 3	m ¹	2	Geen sloopwerk opgenomen
Asbest standleiding, 2 locaties	tot 3	m ¹	2	Geen sloopwerk opgenomen
Asbest plaatje onder cv ketel	ca.1	m ²	2	Afdoppen / afkoppelen - niet opgenomen
Asbest plaatje onder cv ketel	ca.1	m ²	3	Afdoppen / afkoppelen - niet opgenomen
Asbest plaatje in bovenlicht	ca.1	m ²	2	
Asbest plaatje in bovenlicht	ca.1	m ²	3	
Asbesthoudend plaatmateriaal (gespijkerd/ geschroefd)	tot 3	m ²	2	Hechtgebonden
Asbesthoudend plaatmateriaal (gespijkerd/ geschroefd)	3 tot 5	m ²	2	Hechtgebonden
Asbest plaatmateriaal in cv ruimte	tot 3	m ²	3	Niet hechtgebonden
Asbest plaatmateriaal in cv ruimte	3 tot 5	m ²	3	Niet hechtgebonden
Asbest golfplaten / open lucht	1 tot 6	m ²	2	max. hoogte 3 m
Asbest golfplaten / open lucht	6 tot 12	m ²	2	max. hoogte 3 m
Asbest borstweringspanelen (buitencondities)	1	stuk(s)	2	
Asbest borstweringspanelen (buitencondities)	2	stuk(s)	2	
Drempel (ingestort/ geklemd)	1	stuk(s)	2	
Vensterbanken (vrij opgelegd)	1	stuk(s)	1	
Geiser	1	stuk(s)	1	
Luik kruipruimte (los uitneembaar)	1	stuk(s)	1	
Putdeksel / watermeterdeksel	1	stuk(s)	1	
Gevelkachel	1	stuk(s)	1	
Gevelkachel	1	stuk(s)	2	
Gevelkachel	1	stuk(s)	3	
Moederhaard / gashaard	1	stuk(s)	1	

Jan Horyon
 Register Hogere Veiligheidskundige (RVK HVK:7179)
 Gediplomeerd Asbestdeskundige (51F-240309-510005)
 Steenoven 44 5626 DK Eindhoven